Европейски съюз

ЕДНА ПОСОКА
МНОГО ВЪЗМОЖНОСТИ
2014-2020

МЕСТНА
ИНИЦИАТИВНА
ГРУПА
ОБЩИНА МАРИЦА

ЕВРОПЕЙСКИ ЗЕМЕДЕЛСКИ ФОНД ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014 - 2020 г.

„РАЗВИТИЕ НА МЕСТНАТА ОБЩНОСТ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА НЕГАТИВНИТЕ СТЕРЕОТИПИ“

20.11.2020г.

с. Царацово, зала читалище „Дядо Иван Арабаджията – 1926 г.“

Доц. д-р Стойка Пенкова
Философско-исторически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“

Формиране, структура и ролеви предразсъдъци. Нетолерантността като фактор за развитие на предразсъдъците и на процесите на сегментация.

❑**Стереотипи**
- Възникване на стереотипите

❑**Предразсъдъци**
- Възникване и поддържане на предразсъдъците

❑**Дискриминация**
- Дискриминация и предразсъдъци
- Дискриминация в системата
- Етнически и расово обусловени
  - Расизъм
  - Ксенофобия
  - Етноцентризъм
  - Расофобия
  - Сексизъм
  - Полофобия

❑**Надскрижване**

ЩО Е СТЕРЕОТИП?

- Стереотипите са категории или създадени образи за определени личностни характеристики.
- То са генерализации, обобщения и се формират в основния когнитивен процес на категоризиране, чиято цел е да структурира натрупания опит от заобикалящата среда.
- Характеризиращи се с високо ниво на икономия много на усилия за анализ, тъй и на време.
- Действат като медал, чрез който ново мяне приобщаването да предпази возвеждането или нагласите на личността при отсъствие на информация за нея.
- Стереотипите са силно опростени представи, които една социална група създава за хората на друга и съдържат основни описателни, съдо и оценъчни елементи.

ЩО Е СТЕРЕОТИП?

❑**Видове стереотипи:**
- полови, национални, етнически, расови, за професионални групи или според географския регион.

❑**Обобщение за термина стереотип:**

1. Опростено твърдение, което не разкрива в дълбочина и пълното характеристиките на обекта.
2. По-скоро е неверно отколкото верно.
3. Придобито е от препредавана информация, а не от личен опит с обекта.
4. Ригидна и устойчива представа, въпреки наличието на нов или натрупан опит.

ВЪЗНИКВАНЕ НА СТЕРЕОТИПИТЕ

- Изграждането на индивидуалните фиксирания картини на хора, предмети на всеки човек и вътрешна култура. Примери за тяха са ритуалните знаци, надписи или знамена, използвани от катедралите и протестантската да „необходимият минимум".
- Найлесно възникват в процеса на социализация в **ранната детска** възраст. За найчисто се наблюдава с онова („Момичетата са по-добри от момчетата", „Момичетата винаги се нуждаят от защита" и др.). Много от стереотипите се отнасят до розовото/синьо, бяло/черно, „добро/лошо" и др.). Малко от стереотипите се отнасят до „Не се влачи кенефа", „Не е редно", „Не е добре да се прави" и т.
- Един от „най-ефективните" средствата на стереотипи на 69 мм, те стават контролните методи на масата на потребителите ревизии, достоверност, ранения и по-малко постоянната нерядко са твърдения да манипулират емоционалните на хората.
- **Реклама** като най-разнообразната средства за изграждане на стереотипи в модерна Днес. (Ако имате нужда от домашен и порции: „Ариел бяла тенис"; обаяние на тяло и здравословно и тяло са синьо; „Сервиз на дивата"); „Мъжете и жените за розовото" по нагласите/ценности („Мъжете винаги лъжат").

Между стереотипното и реалното

Разграничение на проявите на нагласите на стереотипите за двете страни

Нагласи стереотипи	Нагласи (житейски/ежедневни представи)
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]

СТЕРЕОТИП И/ИЛИ ПРЕДРАЗСЪДЪК?

- Въпреки че понятията стереотип и предразсъдък са тясно свързани, очертаването на разликите между тях обикновено се асоциира с разликите между **верования** и/или мнения и **нагласи**.
- Нагласите към социалните групи са съдържа и резултат от вярванията на членовите им.
- Стереотипите са **вярвания** или мнения за характеристиките на социалните групи или техни членове, а предразсъдъците се определят като негативни нагласи към други групи и се основават на стереотипи.

ПРЕДРАЗСЪДЪЦИТЕ И НЕГАТИВНИТЕ ОТСЪЖДАНИЯ

- Във всекидневния живот предразсъдъците се изразяват най-често върху отделни, самостоятелно-активни индивиди, които по външни белези или по критерии като потекло, религия, раса, пол и други са причислени към групи, към които се изпитват най-често негативни предразсъдъци.
- Така човекът става жертва на обобщена оценка за дадени черти от хора.
- Това е неоправдана и незаслужена негативна нагласа към индивид единствено на основа неговата принадлежност към дадена група.
- Предразсъдъците се разглеждат като „извратена" форма на мислене, която промяна социалната реалност и води до оценка на дадени личности на база на предубеждения, без да си правим труда да сверим вярванията си или да разгледаме основанията на оценката ни.

ЩО Е ПРЕДРАЗСЪДЪК?

- ❑ Предразсъдъкът е нагласа.
- ❑ Той е междугрупов (социален) феномен.
- ❑ По правило дава негативна оценка.
- ❑ Оказва вредно влияние както върху своя носител, така и върху хора, към когото е насочен.

ВЪЗНИКВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА ПРЕДРАЗСЪДЪЦИТЕ

- Предразсъдъците опростяват и подреждат информацията ни за света с помощта на категории.
- Категоризацията ни дава възможност да систематизираме „хистиле" съждения, като добро и зло, бяло и черно, вярно - невярно, но не прочи както трябва да отчитаме детайлите и нюансите.
- Ето как категоризацията ни мислене може да се превърне в предубеждение, което да води до дискриминация.

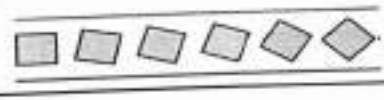

ВЪЗНИКВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА ПРЕДРАЗСЪДЪЦИТЕ

- Най-често предубеждениата се формират по модела на:
  - **асимилацията:** минимизиране на различията вътре в категориите (например „Мъжко достойство"); или
  - **контраст:** преувеличаване на разликите между категориите (например „Мюсюлманската религия е по-агресивна от християнството."
- Така се стига и до нещо, което се нарича **"аутгрупова однородност"** (от out-group, чужд). Всички които не са от групата към която ние принадлежим ни се струват еднакви. Това се отнася както за нагласите, ценностите, личностните качества, така и за външния вид: „Всички черни си приличат".

ВЪЗНИКВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА ПРЕДРАЗСЪДЪЦИТЕ

- Колкото повече се запознаем с собствената си група и колкото по-добре опознаваме нейните членове, толкова ние за сметнем да я фаворитизираме („ние и те") – т.нар. **„минимална групова парадигма"**. По тези начин се изграждат фен-клубовете, армиите, сектите и много други.
- Тези процеси е тясно свързан със **самоуважението**. Всички изследвания показват, че когато при хората самоуважението падне, те стават по-склонни да в фаворитизират собствените си малцинства. Затова и по-времена на кризи (когато има сериозен дефицит в самоуважението на хората) дискриминационните практики рязко се увеличават.
- Друг начин за формирането на предразсъдъците е т.нр. **каузална атрибуция** – причинение чрез които обясняваме поведението и отношенията на другите. Ако те са от нашата група, ние сме склонни да приписваме отрицателни причини и обратно.

ПРЕДРАЗСЪДЪЦИ И СОЦИАЛНИ СТЕРЕОТИПИ НЕГАТИВНИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОТ ТЯХ

- Затрудненията, пред които се изправят изследователите при анализ на тези явления произтичат от факта, че по правило респондентите експлицитно твърдят, че нямат стереотипи и предразсъдъци, които, от своя страна, затруднява в голяма степен анализирането им.
- Представителите социални репрезентации или колективни продукти на социална перцепция (възприятия), стереотипи и предразсъдъци, влияят върху социалните връзки, понякога дори водят международно по свои размер конфликти, особено ако се отнасят до различни раси, религии или култури.
- **Негативните стереотипи и предразсъдъци водят често до етноцентризъм, ксенофобия, расизъм, сексизъм, дискриминация и стигматизиране.**

ДИСКРИМИНАЦИЯ КЪМ ПОДЧИНЕНИ ГРУПИ И ВЛИЯНИЕТО НА СОЦИАЛНИТЕ НОРМИ ВЪРХУ НЕЯ

- Понятието **„дискриминация"** има много измерения – юридическо, политическо, социално.
- Дискриминацията в социална насока – това са знаците (които имаме или нямаме) за хората, които са различни от нас, емоционалното ни отношение към тях и разбира се начина по който се държим когато се срещаме или общуваме с тях.
- Дискриминацията изразява отношението на към различието подобно на стереотипите, предразсъдъците, стигматизациите, социалното етикетиране.

ДИСКРИМИНАЦИЯ И ПРЕДРАЗСЪДЪЦИ

- Дискриминацията е несправедливо отношение и поведение, основано на произволни мотиви.
- Те е предразсъдък в действие, т.е., ако предразсъдъците са убеждения, то дискриминацията е вид поведение.
- Дискриминацията може да се проявява на различни нива: от простото избягване до активни и враждебни атаки срещу дадени личност или група от хора.
- Дискриминационното поведение минава през различни етапи (т.нар. **„стълбата на дискриминацията"**). Започва от словесно на омразата, минава през изолацията и стига до физическото насилие и унищожението.

ДИСКРИМИНАЦИЯ И СТИГМАТИЗАЦИЯ

- Стигматизацията (от гръцки - стъкъл — знак, клеймо, печат) е крайният резултат от дискриминацията.
- Етикетирането на различието в „специалното" отношение към него като към нещо социално неприемливо, засилва стереотипите, предразсъдъците и дискриминацията.
- Така се създава един порочен кръг, излизането от който е много труден.

ИЗМЕРЕНИЯ НА ДИСКРИМИНАЦИЯТА

❑Расизъм

- ООН: „Расизъм е расова дискриминация спрямо личности, обществени групи, части от населението или групи хора, политика на преследване, унижаване, опозоряване, насилие, подстрекаване към вражда и омраза, разпространяване на опозоряващи сведения и изнасяне на идеи спорад цвета на кожата, етническата, религиозната или националната принадлежност."

❑Ксенофобия

- Ненавист към различните вътре в самото общество, както и към чужденците.

ИЗМЕРЕНИЯ НА ДИСКРИМИНАЦИЯТА

❑Антисемитизъм

- Враждебност или предубеждение спрямо евреите и/или юдаизма, които се простира от индивидуалния нивото до институционално насочено гонение.

❑Хомофобия

- Враждебност и дискриминация спрямо хората с различна сексуална ориентация.

❑Сексизъм

- Това е по-малкото проявление на всякакъв дискриминация. Включва много стереотипи (че единият пол е по-лош от другия), чиа е дискриминационно поведение срещу другия пол.

❑Исламофобия

- Изразява страх, негативно отношение, насилие и тормоз спрямо хората от мюсюлманското вероизповедание.

ИНДИСКРИМИНАЦИЯТА

❑Индискриминация

- Означава не просто спиране на дискриминационното поведение, но още **изразяна** на стереотипите и предразсъдъците, които я пораждат.
- Това е дълъг и труден процес, който протича на две нива:

а) на нивото на обществото: чрез съответната законодателна уредба

б) на нивото на отделната личност.

- Ефективен начин за справяне на нивото на обществото е т.нар. **хипотеза на контакта**, която предполага, че ако хората се обединят в групи, в които чрез равноправен контакт им бъдат предложени общи цели, то влиянието на предразсъдъците рязко спада.

ИНДИСКРИМИНАЦИЯТА

Индискриминацията е дълъг процес и трудно можем да осъществим пълната промяна в рамките на едно поколение.

- **Първата стъпка** е убеждението, което предполага намирането на повече и по-достоверна информация, водещо стриктно от различните идеи най-напред от незнанието.
- Има **правила на ефективното убеждение**, които често не се спазват.
  - информацията да е от надежден източник;
  - информацията да е насочена към конкретна група от обществото;
  - информацията да се отнася до личния опит на човека.

ИНДИСКРИМИНАЦИЯТА

- **Втората стъпка** е социалното влияние.
  - Ако не можем веднага да променим информалното отношение (приятелската среда), то задължително трябва да променим официалното отношение.
- **Третата стъпка** е подкрепяването на промяната.
  - Процесът на промяна на нагласите е като ластик. Ако не сте въздействали постоянно, нагласите имат свойството да се завръщат бързо в изходно положение.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА СТИГМАТИЗИРАНИТЕ ГРУПИ

- Преди 60-те години на XX век е съществувала по 3 големи групи:
  - с отклонения във физическото развитие;
- с различна групова идентичност – расова, полова, етническа, национална и др.
- в зависимост от индивидуалния вариант на различието – алкохолизъм, безработица, хомосексуалисти и др. (вж. Таблица 2).
- По-късно преди 60-те години нагласовата класификация е допълнена чрез анализ на **6 взаимосвързани измерения**, които хората използват при описание на представителите на стигматизираните групи:
  - степен и вероятност за проявяване на различието; наличие на контрол над него, различието на проявява ли, естествения му характер, неговият представлява ли опасност и заплаха за чертите и стойностите на взаимно съществуващия към него.

РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕН КЛЪСТЕРЕН АНАЛИЗ НА СТИГМАТИЗИРАНИ ГРУПИ

[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПРЕДРАЗСЪДЪЦИТЕ И СТЕРЕОТИПИТЕ

- Не е възможно мирно съвместно съществуване между представители на различни култури, ако не го преодолеем старомодните, предразсъдъците и расизмът, ако не се вкоренят "различното" и "странното" като нещо естествено.
- Една от основните задачи за успешното реализиране на възпитателния процес е редуциране и преодоляване на стереотипите и предразсъдъците към „различните" деца в класната стая.
- Особено внимание заслужават психологическите процеси, съпътстващи поддържането на предразсъдъците в модерното общество.
- **Две главни насоки**, чрез които се търси практическо намаляване на предразсъдъците: съмнителните добродетели, които се основават на **хипотезата за междугруповия контакт** и социално-когнитивното направление, които се опитва да промени груповите стереотипи чрез **представяне на информация, която ги опровергава.**

ХИПОТЕЗА ЗА МЕЖДУГРУПОВИЯ КОНТАКТ

- За да бъде контактът между групите по-ефикасен е необходимо да са изпълнени редица условия:
  - Членовете на групите, които контактуват трябва да имат еднакъв или близък статус. Желателно е то да бъдат типични представители, а не изключения от правилото.
  - Контактът да развива знанието като потенциал.
  - За успешното решаване на поставената задача на двете групи да е необходима общата работа. Задача трябва да обединят помежду си по кооперативен начин, за да постигат общите цели. Случайното и рутинно взаимодействие не допринася за редуциране на конфликтите.
  - Да бъде налице позитивен социален климат, а обединените да бъде близко и приятно.
  - Контактът да бъде социално и институционално подкрепен.

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПРЕДРАЗСЪДЪЦИТЕ И СТЕРЕОТИПИТЕ

- Друг начин за намаляване на предразсъдъците предоставя **механизмът за рекатегоризация и кръстосана социална категоризация**.
- Според него принадлежността към различни социални групи води до личностно самоопределение в различни категории (пол, етнос, раса и т.н.). По този начин стереотипите ще влияят по-слабо в социалните взаимодействия, тъй като са налице различни социални кръстосвания.
- Причисляването на хората към по-широки социални категории или рекатегоризирането им в други групи, които пренареждат границите между категориите, оказва положително влияние при намаляване на стереотипите и дискриминацията.

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПРЕДРАЗСЪДЪЦИТЕ И СТЕРЕОТИПИТЕ

- Декатегоризацията като друг начин на преодоляване на предразсъдъците и стереотипите.
- За да състои в задаване на „размери" за сравнение между различни групи, които са обект на предразсъдъци и дискриминация и от виждане на собствената и другите групи в по-широки социални категории, чрез които се изтрива нова обща групова идентичност за подхождане на различията между тях.
- Предразсъдъците и проявите на нетолерантен нагласи към „различните" е възможно да се преодолеят чрез образованието, изкуствата, социалната политика, равния достъп до качествено образование, здравеопазването и социалната помощ. Чрез тези средства са улеснени интеграцията на „различните" и намирането на техното място в обществото.

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПРЕДРАЗСЪДЪЦИТЕ И СТЕРЕОТИПИТЕ: УЧИЛИЩЕТО

- В основни линии, които трябва да съдържа една програма за развитие на толерантност в училище:
- Развитие на критичното мислене у децата, които набляга в по-необходимостта да се отчетят аргументи и доводи, за да отразяват своите виждания, убеждения и поведение.
- Изграждане на демократичен климат в училище, където всеки да се чувства като от учителите, така и от учениците.
- Създаването на диалога като основно средство за вливане в толерантност.
- Предлагане на знания за отчитане на общото между всички хора, които изграждат на груповата идентичност на подрастващите.
- Развитие на умения за конструктивно и съдържателно с другите, които да помогнат на децата да се постави на мястото на другите, да виждат своя живот, неговите „различни очила", да почувства, да се доверят на живота чужди гледни точки, и да разрешава по-лесно възникналите конфликти.
- Въвеждане на поетапно планирани в подрастващите, които ще допринесат за по-високото разбиране и вътрешния на проявите на различията.

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПРЕДРАЗСЪДЪЦИТЕ И СТЕРЕОТИПИТЕ: УЧИЛИЩЕТО

- За развитие на толерантност и за предотвратяване на предразсъдъците и дискриминацията е необходимо да се изградят серия от способности, поставени в основата на другите важни възпитателни цели като:
- формиране на емпатия и способност да се поставя на мястото на другия и да вътрешнемна различната гледна точка, която е основна за социално-емоционалното израстване.
- Разбиране и приемане на съществуващите различия в историческия, социален и икономическия контекст, в който възникват, както ще позволи да се осъзнае техната относителност и да се преосмисли отношенията.
- Способност да се радикализират социалните конфликти чрез разиския и диалог.
- Осъзнаване и уважаване на универсалните човешки права при вземането на морални решения и в ежедневния живот.

РОЛЯТА НА СОЦИАЛНИТЕ ДИСТАНЦИИ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО НА ПРЕДРАЗСЪДЪЦИТЕ

- Терминът „социални дистанции": нивата и видовете разбиране и чувства, които хората отчитат едни или други – разбирателството между хората, техните познания и емоционални чувства.
- Определени по-ниски социалните дистанции са чудесен индикатор за расовите, етническите и друг вид предразсъдъци.
- Социалните дистанции между етническите групи могат да се разглеждат като междуетническата толерантност за осъществяване на социални контакти в сферата на съседството, колегиалните отношения, приятелство и семейни връзки.
- Те са взаимосвързани в сравнение с нагласите или предразсъдъците: в зависимост от социалната дейност и всекидневно битие, които ни свързват, социалните дистанции могат да се намалят наполовина и тяхе да снижат обратно въздействие, водещо до обливане на страните, или толкова да се увеличат, че да прекъсне общуването за дълъг период.

- Какво представлява омраза?
- Защо това е проблем? Какви са последиците?
- Дискурсивни стратегии, чрез които се идентифицира език на омразата:

- Фрагменти, свързани с „Бежанеца" като Друг
- Фрагменти, свързани с „Ромя" като друг

Дискурсивни стратегии, чрез които се идентифицира
етна на омразата

1. **Съществени генерализации** – това са генерализации при които определена черта или характеристика бива приписвана на цялата група като нейна същност: например „Всичко измислиха ромите".
2. **Хиперболи** – преувеличени и драматизирани генерализации, които внушават омраза към чуждата група: например „Европа ще се превърне в етнически контейнер".
3. **Негативни метафори** – негативни етикети на расово, които формират и поддържат определени конструкции в различни реалности: например „Проституционно из вътре/тъмнилар/ромы сел бежанцы…".
4. **Дехуманизиращи термини** – термини, които отричат или омаловажават „човешкото" на Другия: например „разорени животни", „подчеловеци".
5. **Статистизиране** – говорене за определена група в статистически данни, в числа, които води до нейното обезличаване и със самото това я превръща в безлична маса от хора, в „хора без лица", на които казах преди – и без техните съдби, животи, биографии, идентичности.

Фрагменти, свързани с „Бежанеца" като Друг

- 70% от фрагментите са неутралните метафори и дехуманизиращи термини: най-често срещаните термини са „паразити", „натиск", „ятаци", „мигранти", „вълни" и др., които конструират образа на бежанца по един крайно негативен начин.
- 67% от фрагментите не съдържат статистизиране.
- В голяма част от дискурсивните сегменти се среща и скаф. „неутрализиращо" „милиард бежанци", „стотици милиони", „милиони нелегални мигранти".
- В 50% от случаите Другия не съдържа хиперболи и съдържа генерализации. Три чести стратегии, свързани с образа за „натиск" от бежанците срещу „Европейския Европа": „неизмислимо нашествие" и т.н.
- Съществени генерализации е на самата си част или представят на бежанците арестьони. Сходен („дошли да завоюваме/ограбим"), или отрицат техните хуманитарни, т.с. така, не са нужни, защото имат нужди от обитаване (та не на бежанци, а „икономически мигранти").

Фрагменти, свързани с „Рома" като Друг

- **117 фрагмента**, които са пряко свързани с предизборната кампания и ромите.
- От общия брой анализирани сегмента (n=67), получени чрез предходната стъпка, разпределението на дискурсивните стратегии, които описахме по-горе, е както следва:
  1. Съществени генерализации – 12 (18%);
  2. Хиперболи - 23 (34%);
  3. Негативни метафори – 10 (15%);
  4. Дехуманизиращи термини – 22 (33%).

Фрагменти, свързани с „рома" като друг

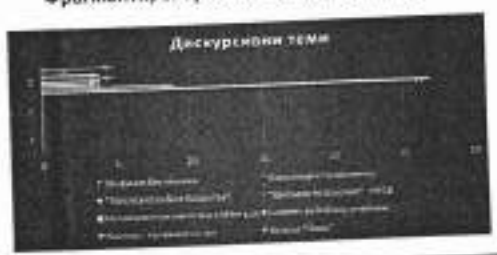

Обобщение на резултатите в графики

Обобщение на резултатите в графики

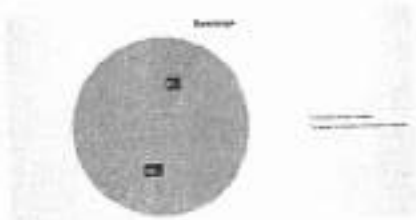

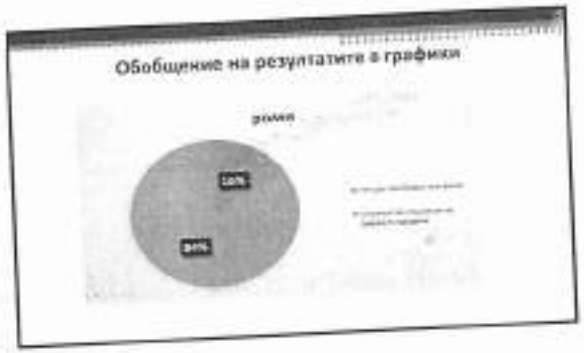

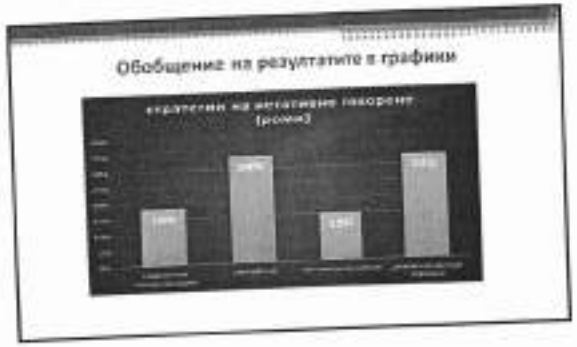

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!